

بیمارستان ها و مراکز بهداشتی و درمانی از جمله مؤسسات بهداشتی و درمانی مهمی هستند که طی سال های جدید به دلیل ازدیاد جمعیت همانند دیگر زمینه ها از رشد و توسعه چشمگیری برخوردار بوده اند . یکی از معضلاتی که بهداشت عمومی و محیط زیست را تهدید می کند، زباله های بیمارستانی می باشد که به دلیل دارا بودن عوامل سمی ، خطرناک و بیماری زا ، از جمله مواد پاتولوژیک ، دارویی ، شیمیایی ، رادیواکتیو ، از حساسیت خاصی برخوردار است که مورد توجه خاص مردم و مسئولین بوده است. براساس برآوردها حدود ۶۳۰ نوع ماده شیمیایی دارویی در بیمارستان ها مصرف می شود که ۳۰۰ نوع آن ها سمی بوده است .

در ایران حدود ۵۷۰ بیمارستان، ۶۹۹۲ واحد بهداشتی و درمانی ، ۱۷۲۸۳ خانه بهداشت و ۵۰۰۰ آزمایشگاه فعال وجود دارد که روزانه بالغ بر ۴۳۸ هزار تن پسماند تولید می کنند که دفع آن ها مدیریتی صحیح و منطبق با اصول مهندسی و بهداشتی را می طلبد.

تعریف پسماند پزشکی :

طبق قانون مدیریت پسماند به کلیه پسماندهای عفونی و زیان آور ناشی از بیمارستان ها ، مراکز بهداشتی و درمانی ، آزمایشگاه های تشخیص طبی و سایر مراکز مشابه که به دلیل بالابودن حداقل یکی از خواص خطرناک از قبیل سمّیت ، بیماری زایی ، قابلیت انفجار یا

اشتعال ، خوردگی و مشابه آن که به مدیریت ویژه نیاز دارند گفته می شود .

انواع پسماندهای تولیدی در مراکز درمانی :

۱- **پسماندهای عادی:** کلیه پسماندهای ناشی از فعالیت انسان مانند کاغذ ، باقی مانده مواد غذایی ، پلاستیک و ... .

۲- **پسماندهای عفونی:** پسماندهای مظنون به داشتن عوامل زنده بیماریزا مانند محیط های کشت میکروبی آزمایشگاه ، پسماندهای ناشی از جداسازی بیماران عفونی ، بافت ها(سوپا آلوده) ، مواد و یا تجهیزاتی که فرد مبتلا به بیماری عفونی با آنها تماس داشته و مواد دفع شده از این بیماران .

۳- **پسماندهای تیز و برنده :** مانند سوزن تزریق ، ست سرم ، تیغه چاقو ، چاقو ، تیغ بیستوری و شیشه های شکسته .

۴- **پسماندهای شیمیایی :** محتوی مواد شیمیایی مانند معرف های آزمایشگاهی ، داروی ثبوت و ظهور فیلم ، مواد ضد عفونی کننده ، حلال ها ، گندزداها و داروهای تاریخ گذشته یا غیرلازم ، قوطی ها و شیشه های دارویی آلوده هستند که در صورت آزاد شدن در محیط برای محیط زیست و زندگی انسان ها مضر می باشند .

مراحل مدیریت پسماند در مراکز بهداشتی

ودرمانی:

۱- تفکیک در محل تولید شامل :

- آموزش مناسب کارکنان در خصوص انواع پسماند تولیدی
- تفکیک پسماندها براساس نوع پسماند به شرح ذیل:

الف- پسماند عادی :

در کلیه اتاق ها باید سطل حاوی کیسه مشکی قرار داده شود .

ب- پسماند عفونی :

در اتاق کار پزشک ، اتاق تزریقات و پانسمان و جراحی (درمانگاه ها) سطل زباله با کیسه پلاستیکی به رنگ زرد قرار داده شود. این کیسه ها نباید بیش از دو سوم ظرفیت پر شوند، تا بتوان در آن ها را به خوبی بست .

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی استان قزوین
معاونت بهداشتی

شبکه بهداشت و درمان شهرستان تاکستان

مدیریت صحیح پسماندهای پزشکی در مراکز بهداشتی و درمانی

انتشارات کمیته علمی - اجرایی آموزش و ارتقای سلامت (۴۵۶)

۳- دفع نهایی پسماند:

پس از بی خطر سازی پسماند توسط روش های استاندارد یا از طریق شرکت های دارای مجوز از معاونت بهداشتی دانشگاه های علوم پزشکی ، پسماند تبدیل به پسماند عادی شده و دفع نهایی آن به عهده شهرداریها خواهد بود.

منابع:

- ۱- راهنمای سر فصل ها و محتوی برنامه آموزش مدیریت پسماند پزشکی- مرکز سلامت و محیط کار دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی تهران - پژوهشکده محیط زیست- تابستان ۱۳۹۱
- ۲- شیوه نامه مرکز نشر دانشگاهی - ویرایش دوم ۱۳۸۱
- ۳- دفتر معاونت و برنامه ریزی راهبردی ریاست جمهوری

www.spac.ir

www.eshiraz.ir/bazyaft/fa/pezeshki۰۳۳

www.hospital-ir.com

تهیه و تنظیم :

مهندس محمود کریمی

مسئول واحد بهداشت محیط مرکز بهداشت شهرستان تاکستان

مهندس مهناز بخشی

کارشناس بهداشت محیط مرکز بهداشت شهرستان تاکستان

ج- پسماند تیز و برنده:

در اتاق تزریقات و پانسمان این پسماندها در سفتی باکس (safety box) جمع آوری می گردند و نباید این ظروف بیش از سه چهارم ظرفیت پر شوند.

د- پسماند شیمیایی:

در محل تولید در کیسه هایی به رنگ قهوه ای و یا سفید جمع آوری گردند .

۲- نگهداری موقت پسماند :

قبل از انتقال پسماند برای دفع نهایی لازم است پسماندهای پزشکی در محلی با شرایط مناسب به شرح ذیل نگهداری گردند :

- زباله عادی ویژه به صورت مجزا دراتاقک و یا سطل هایی با درب مناسب به گونه ای که در دسترس سایر افراد نباشد نگهداری گردند .
- محل نگهداری موقت قابلیت شستشو و تهویه مناسب داشته باشد. (سطل ها با آب داغ حداقل ۸۲ درجه سانتیگراد به مدت ۱۵ دقیقه شستشو داده شوند .)